

KLIMAATADAPTATIE OP BEDRIJVENTERREINEN

HET DAK REPAREREN ALS DE ZON SCHIJNT

1 december 2025

WAT GEBEURT ER OM ONS HEEN

23 juli 17:45 • Aangepast op 23 juli 20:43

Internationaal Gerechtshof: landen zijn verplicht om klimaatschade te voorkomen

Eva Selderbeek

Impact klimaatverandering op stedelijk vastgoed
30 mei 2023 Bron: Belfirm

de Volkskrant
REPORTAGE
Steden **vergroenen** tegen de hittestress

FINANCIAL INVESTIGATOR
NIEUWS MAGAZINE EVENTS COLUMNS RESEARCH
Schroders: Impact klimaatverandering op stedelijk vastgoed
30 mei 2023
Klimaatverandering, Vastgoed

fd.
KLIMAATADAPTATIE
De nieuwe strijd tegen het water in Nederland
De komende jaren wordt er volop ingezet op klimaatadaptatie: het aanpassen en voorbereiden van Nederland op de gevolgen van klimaatverandering

AD NIEUWS REGIO SPORT SHOW KIJK PODCAST PUZZEL
Binnenland Buitenland Politiek Economie Bizar Wetenschap Reizen
CPB: een derde huishoudens kan overstromingsschade niet betalen

NOS Nieuws • Maandag 30 juni, 05:56

Nieuwbouwhuis raakt hitte slecht kwijt: 'We bouwen voor klimaat van 15 jaar geleden'

V+ ECONOMIE

Bouwbedrijf BAM ziet winstkansen in klimaatverandering: groene projecten met een gouden randje

15 februari 2024, 08:58

de Volkskrant
ANALYSE
Bosbranden leggen onbetaalbaarheid van verzekeringen in de VS bloot: is dit ons voorland?

Nieuw hoofdpijndossier onder de grond: half miljoen verzakte woningen door funderingsproblemen
NIEUWS
Wereldwijd was 2024 het warmste jaar ooit, voor het eerst over grens van 1,5 graden

1 okt

ESB waarschuwt voor verzekeringscrisis door klimaatverandering

'Dat begint met investeringen in *klimaatadaptatie*.'

NIEUWS

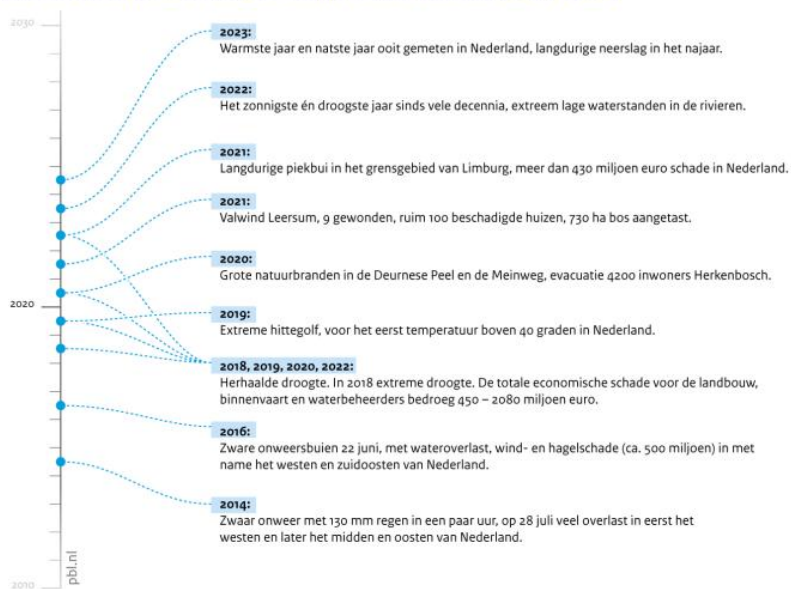
Warmste 8 maart ooit gemeten in De Bilt

Rabobank

SETTING THE SCENE

Klimaat is veranderd en het wordt nog extremer!

Extreme weergebeurtenissen en impact in Nederland, 2014 – 2023

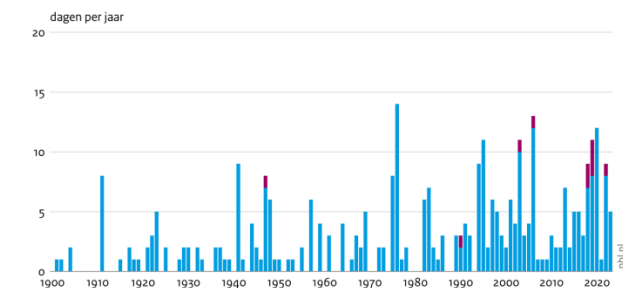

Bron: KNMI; Eden et al 2018; Copernicus 2023; Otten et al. 2000

Overzicht veranderingen 1990-2020

	Waargenomen trend (1990-2022)	Waargenomen verandering extremen (1990-2022)	Verwachting voor 2050 t.o.v. 1991-2020 (KNMI '23)
Temperatuur	Toename jaargemiddelde temperatuur	Toename hitte	Toename zet door
Neerslag	Toename jaarlijkse neerslaghoeveelheid	Toename piekbuien	Jaarlijkse neerslaghoeveelheid kan licht stijgen en licht dalen
Droogte	Regionale trend	Geen	Toename
Neerslagtekort	Geen landelijke trend		
Windklimaat	Geen	Geen	Nauwelijks
Zeespiegelstijging	Versnelde stijging	Geen effect wateropzet	Versnelling zet door

Aantal dagen met temperatuur van 30 °C of hoger

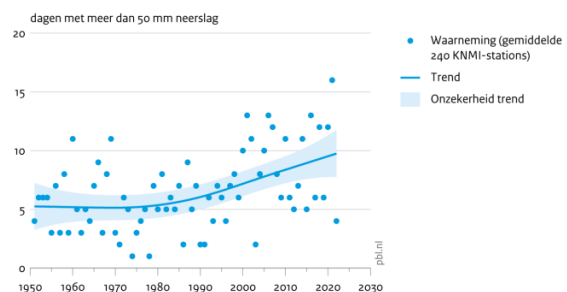

Maximumtemperatuur in De Bilt
 Extreem warm (35 °C of hoger)
 Tropisch (30 °C tot 35 °C)

Bron: KNMI

Het aantal tropische (>30 °C) en extreem warme dagen (>35 °C) in Nederland is de laatste decennia toegenomen.

Aantal dagen met zware neerslag

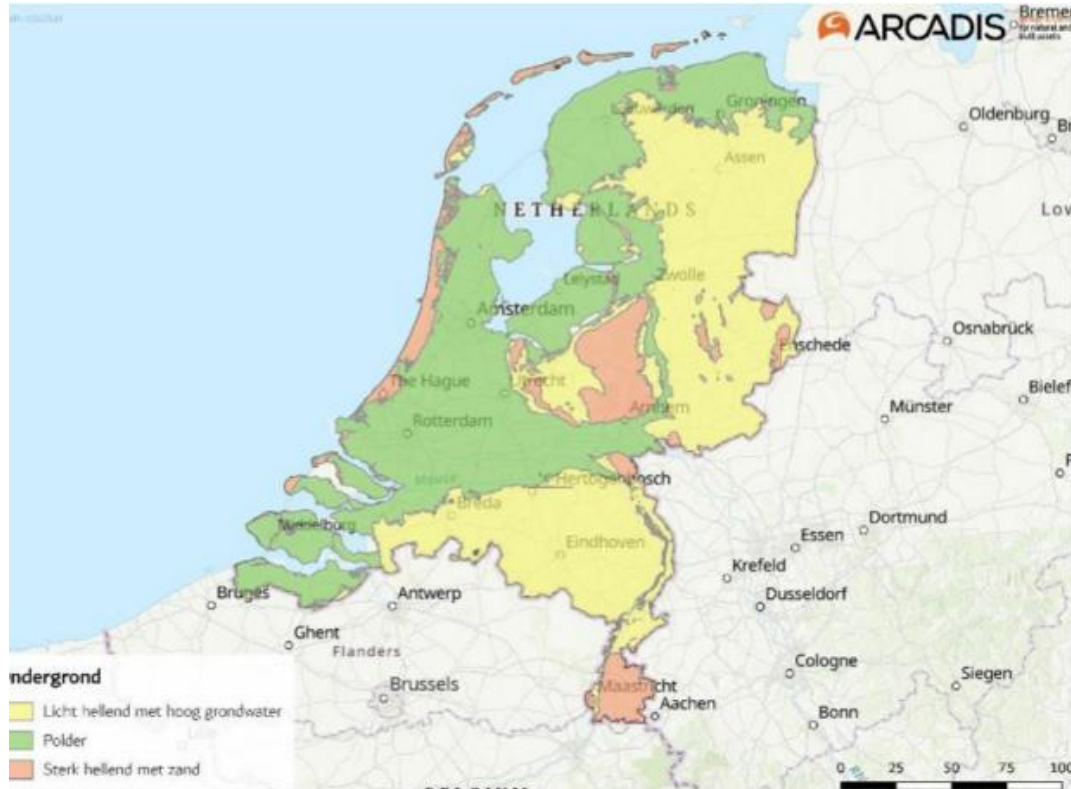
Bron: KNMI

De trend in het aantal dagen met zware neerslag vertoont een toename van 5,3 dagen in 1951 naar 9,8 dagen in 2022.

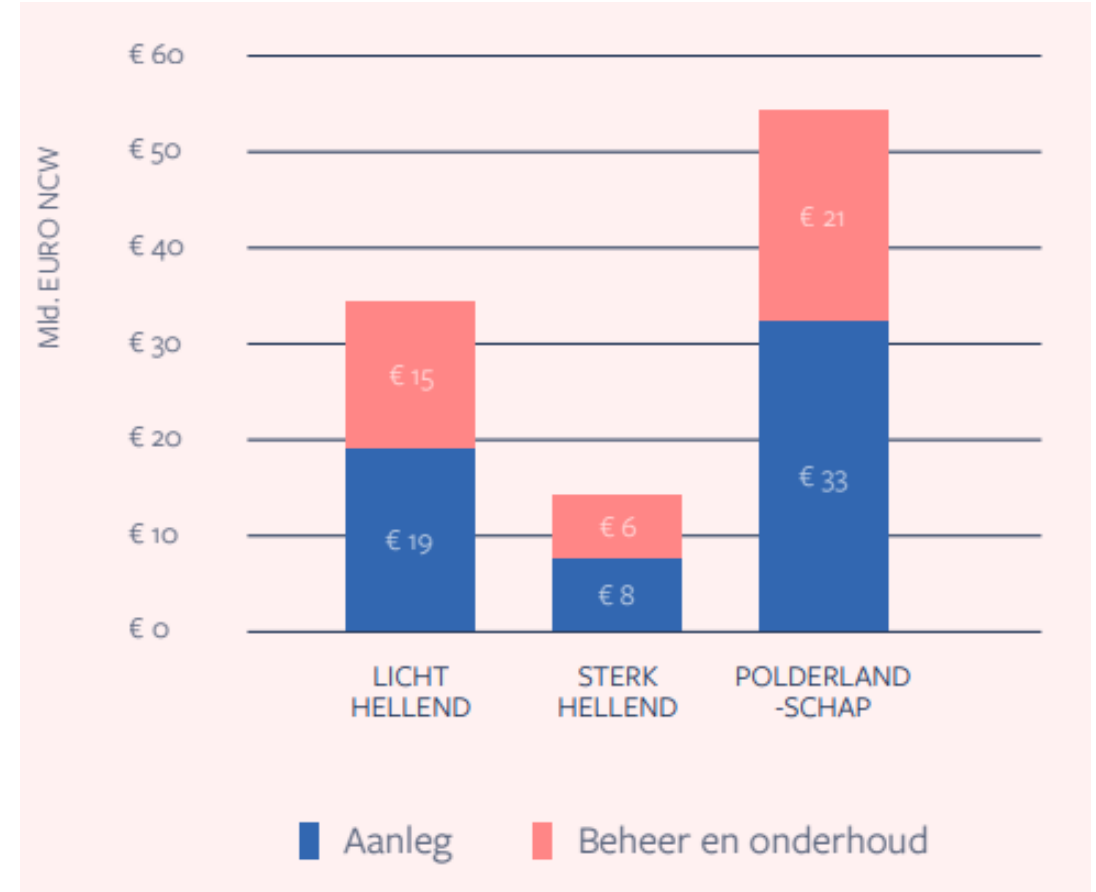

SETTING THE SCENE

Investerings gebouwe omgeving bedraagt €102 miljard: 40% beheer en onderhoud

Verdeling van Nederland in drie bodemtypologieën (Financiële en ruimtelijke impact klimaatadaptatie Nederland, Arcadis 2024)

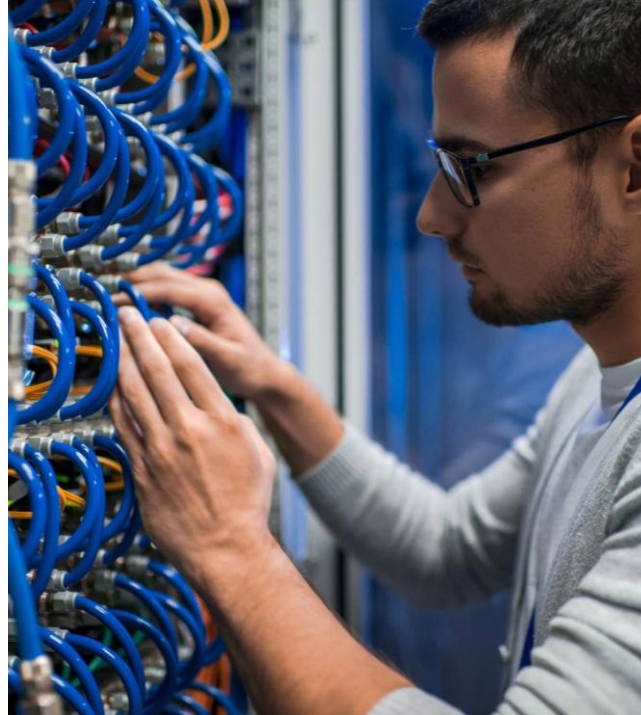

VOORDELEN KLIMAATADAPTIEF VASTGOED

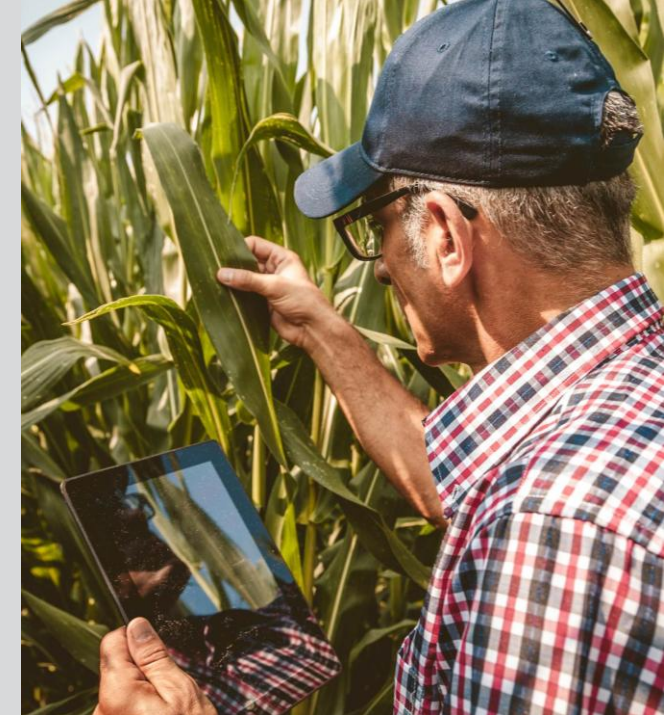
Energieverbruik

- Lagere energiekosten
- Efficiënter energiegebruik

Biodiversiteit

- Meer biodiversiteit
- Ecologische balans

Gezondheid van medewerkers

- Verbeterde leefomgeving
- Hogere productiviteit

Technisch en financieel

- Verhoogde vastgoedwaarde
- Financiële voordelen

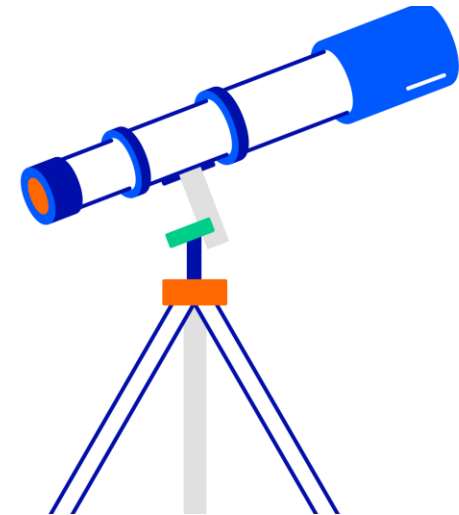
VERDUURZAMING VOOR BEDRIJVEN

Kansen

Verplichtingen

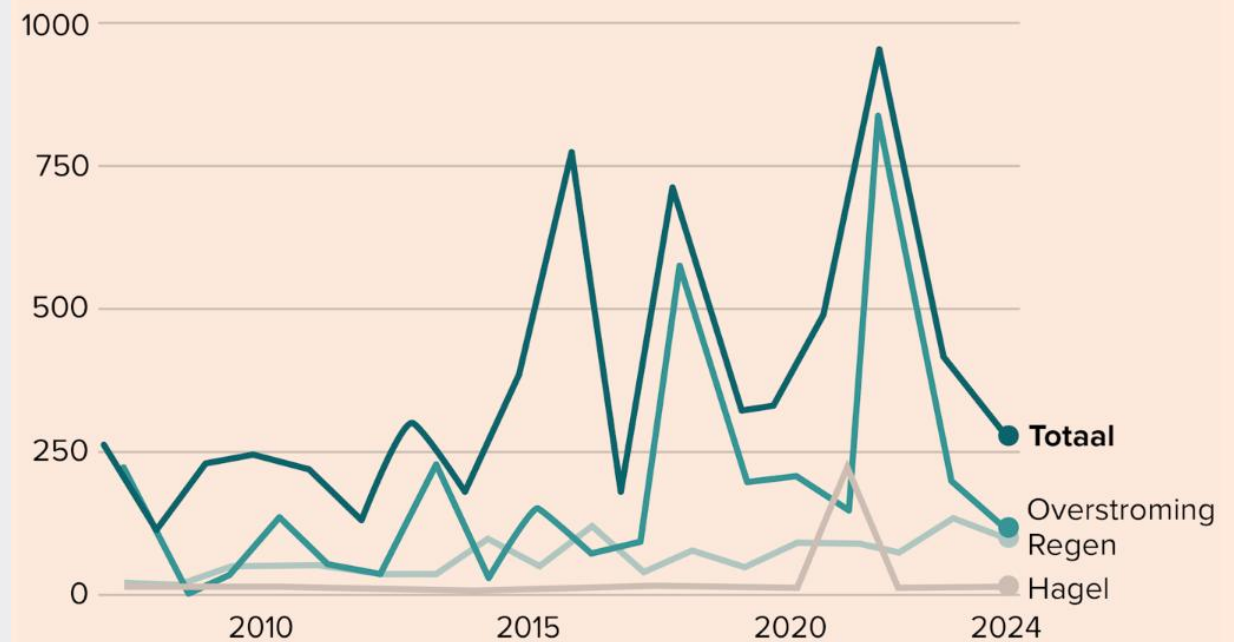
Risico's

FINANCIËLE RISICO'S EN VERZEKEREN

- VK en Amerika bepaalde plekken niet meer te verzekeren (gevolg van neerslag, stormen en bosbranden)
- Economenplatform ESB waarschuwt voor een verzekeringscrisis als gevolg van klimaatverandering
- Water is met afstand het allergrootste probleem van Nederland. Niet alle vormen van waterschade zijn te verzekeren
- Gezocht: architect voor Nederland die op basis van de waterkaarten en stresstesten nadenkt over:
 - waar willen we wonen;
 - wat zijn goede plekken om landbouw te bedrijven;
 - waar staan ziekenhuizen en datacenters veilig?

Hoge pieken

Weerschade per jaar, in € mln

© FD | RVDW | Bron: CIS, DAC

DE RISICO'S VAN ONZE KLANTEN ZIJN ONZE RISICO'S

Risicodekking

15 climate-related and other environmental risks are covered (iteration 6, February 2025).

Extreme heat

Metrological Drought

Riverine flooding

Hydrological Drought

Coastal flooding

Water scarcity

Heavy precipitation

Foundation damage
(NL only)

Windstorms

Wildfires

Cyclones

Policy change – organic
water pollution (NL only)

Policy change - land use

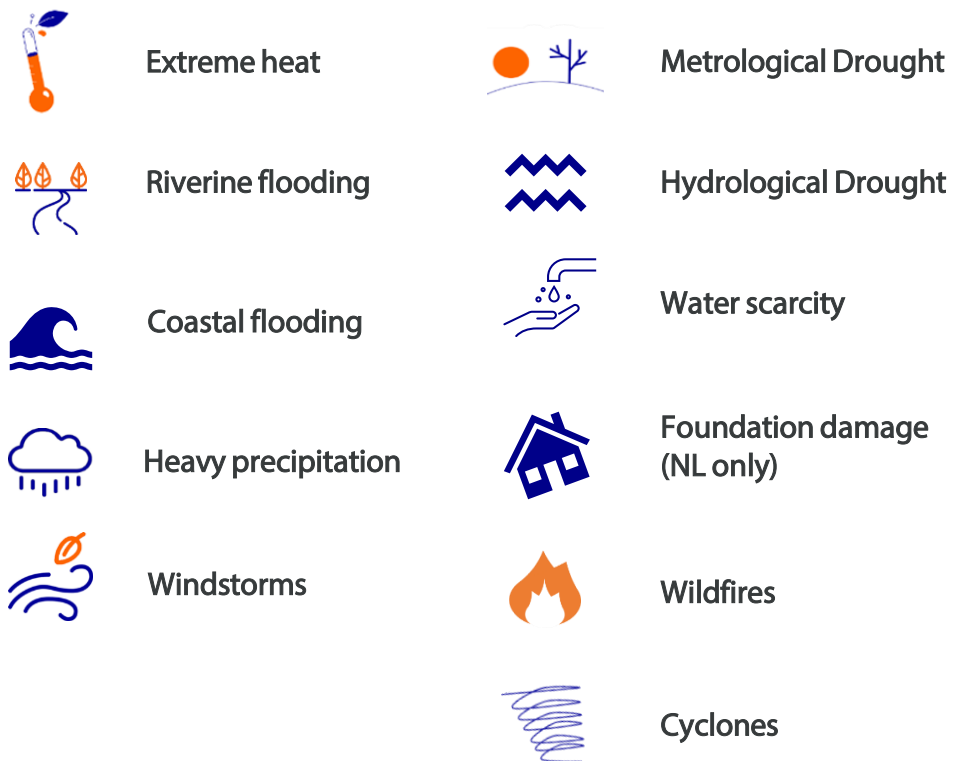
Policy change -
decarbonization &
technology

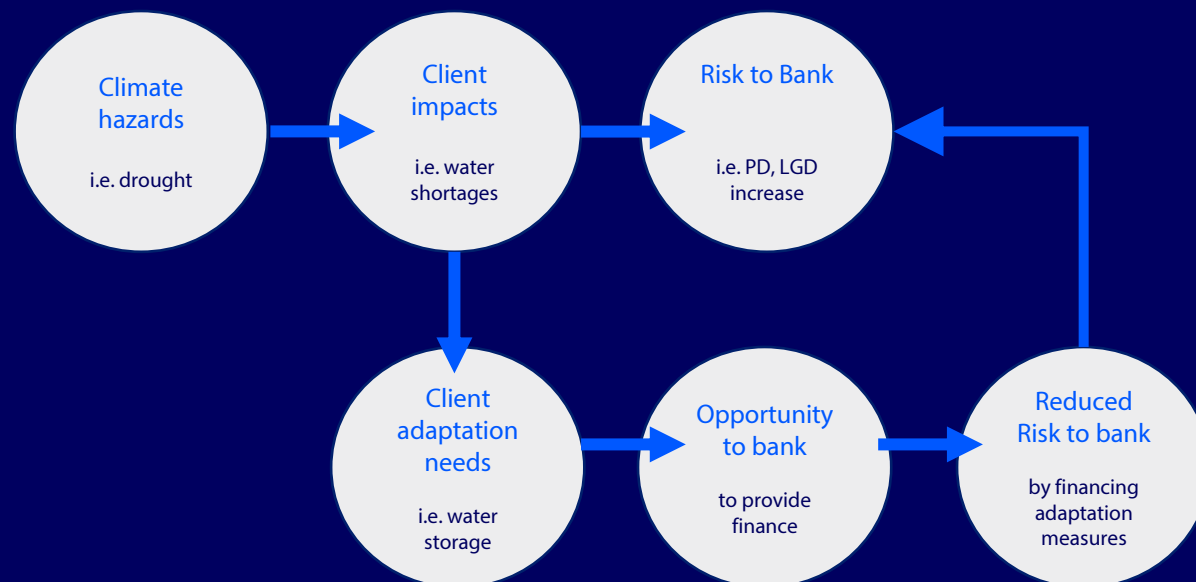
Policy Change - nitrogen
emission; NL only

DE OVERGANG VAN EEN KLANT NAAR WEERBAARHEID IS EEN:

KANS VOOR DE RABOBANK OM TE HELPEN

... EN TEGELIJKERTIJD HET RISICO VAN DE LENING PORTEFEUILLE VAN RABOBANK VERLAGEN

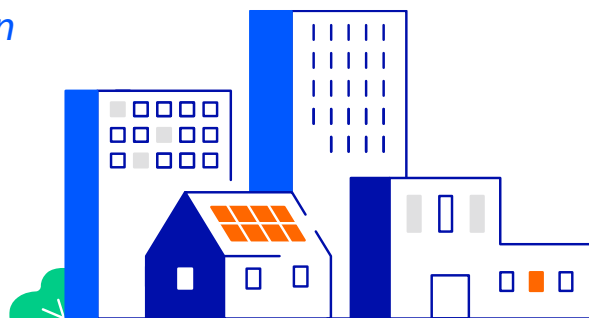
HET BELANG VAN BEDRIJVENTERREINEN

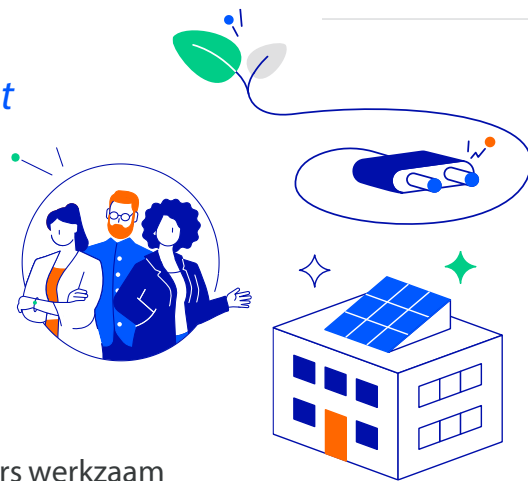
HET BELANG VAN BEDRIJVENTERREINEN

In Nederland zijn er

3.800 bedrijventerreinen

Het belang
hiervan is groot

30%
van alle werknemers werkzaam

25%
van het totale
energieverbruik

40%
van MKB-ers is hier gevestigd

Problematiek om te verduurzamen

- Lage organisatiegraad,
- Verouderde terreinen, veel MKB

85-95% is onvoldoende groen

80-90% heeft last van hittestress, wateroverlast en droogte

Inspanning door overheid

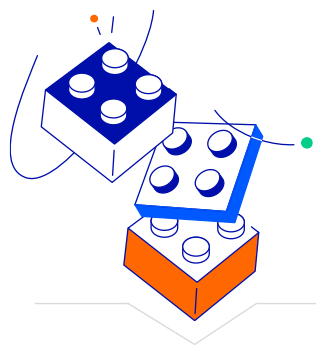
- Rapport Raad Leefomgeving en infra
- Subsidies voor verbeteren *organisatiegraad*
- Extra budget voor *verduurzaming MKB'ers*
- Subsidies realisatie *energyhubs*
- Inrichting Programma *Verduurzamen Bedrijventerreinen (PVB)*

AANPAK VAN KLIMAATADAPTIVITEIT

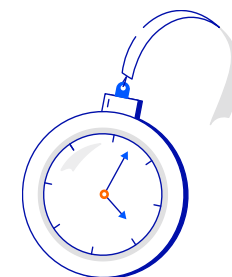
GREENDEAL AANPAK RABOBANK

Met de Greendeal Aanpak wil Rabobank ondernemers bereiken en langdurig aanzetten tot actie

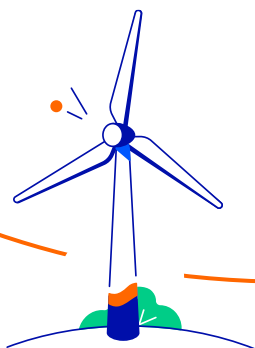
De Greendeal is een afspraak tussen de Gemeente en de ondernemersvereniging en andere belangrijke stakeholders incl. de Rabobank

- Vormvrij
- Vrijwillig maar niet vrijblijvend
- Looptijd van 3-10 jaar

Samenwerking op basis van drie thema's:

energietransitie

*klimaatadaptatie/
biodiversiteit*

circulariteit

Door het opzetten en/of verbeteren van de samenwerking/organisatiegraad en door met betrokken partijen concrete afspraken te maken over een of meerdere projecten

DUTCH GREEN BUILDING COUNCIL

Framework for Climate Adaptive Buildings

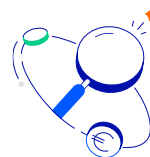
RABOBANK AANPAK KLIMAATADAPTATIE

Individuele aanpak gebouw/perceel gebonden

Klimaatadaptatie

- Hittestress
- Overstromingsrisico
- Waterbeschikbaarheid
- Biodiversiteit

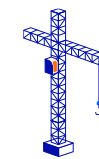
Eenvoudige klantreis

1. Verkennen: scan

2. Ontwerp: design
ontwerp en
financiering

3. Uitvoering

4. Evaluatie/onderhoud

Collectieve aanpak op bedrijventerrein, samenwerking met verschillende experts

Klimaatadaptatie

- Hittestress
- Overstromingsrisico
- Waterbeschikbaarheid
- Biodiversiteit

Voorkeur voor collectieve aanpak

Samewerking gemeente

Via coöperatief dividend bijdrage scan

Naast alle andere mogelijke subsidies zoals groenstart voucher
(werklandschappen van de toekomst)

VOORBEELDEN

BUSINESS CENTRE TREEPORT

Samen impact maken

Wat is het?

- Coöperatieve vereniging met ruim 180 ondernemers uit de boomkwekerijsector en toeleveranciers.
- Doel: kennis, innovatie en samenwerking voor de groene sector
- Start 2010, oppervlakte 62 ha waarvan 12 ha gereserveerd voor groen en parkachtige wadi (2 ha).
- Rabobank – rol: initiatiefnemer & partner Treeport, BCT, ROOTZ en Fruitport West Brabant
- 25 ha zonnepanelen op dak en water en 3 windmolens (43 MW/jaar)

Wat is de impact?

- Economisch: financiering windmolens, onderzoek coöperatief warmtenet
- Maatschappelijk: Boomfeestdag, biodiversiteit, educatie, waterbeheer
- Transities: chemievrije teelt, watervouchers, energie-overschot benutten, programma Rabo Transitie Ticket per 2025
- Uitgeroepen tot groenste bedrijventerrein van Nederland door Stichting Clok in 2024

Financiële oplossingen

- Projectfinanciering windmolens
- Start- & scale up via programma Rabo Transitie Tickets
- Toekomstkansen: Rabo Projecthypotheek voor collectief zon op dak, financiering warmtenet voor achterland, circulaire projecten biobased bouwen en waterbeheer.

**BEDANKT VOOR JULLIE
AANDACHT!**

VRAGEN?

